

Merkeze Teğet
Geometri

Fizikfinito
Fizik

Meschemy Kimya
Kimya

Biosem
Biyoloji

Coğrafyanın Kodları
Coğrafya

bölüm 2

DOĞAL SİSTEMLER VE SÜREÇLER

ÜNİTE 4

Nüfusun Dağılışı ve Hareketleri (Göçler)

NÜFUSUN ALANSAL DAĞILIŞI VE HAREKETLERİ (GÖÇLER)

- Dünya üzerinde nüfus düzenli bir şekilde dağılmamıştır. Bazı yerler aşırı nüfuslanırken, bazı yerlerde de nüfus miktarı çok azdır. Buna bağlı olarak nüfusun dağılışı kıtalara ve ülkelere göre değişiklik gösterir.

Dünya'da Nüfusun Yoğun Olduğu Yerler

- **Doğu ve Güneydoğu Asya:** İklim koşulları ve verimli tarım alanları, doğum oranlarının fazla olması
- **Nil Havzası:** Verimli tarım alanları ve su kaynaklarının bulunması
- **ABD'nin Doğu ve Batı Kıyıları:** Sanayi ve ticaretin gelişmesine bağlı olarak iş olanaklarının fazla olması
- **Batı Avrupa:** İklim ve yer şekillerinin elverişli olması, sanayi ve ticaretin gelişmiş olması
- **Gine Körfezi Kıyıları:** Doğum oranlarının yüksek olması

Dünya'da Nüfusun Seyrek Olduğu Yerler

- **Çöller:** Yüksek sıcaklık ve kuraklık, iklim şartlarının elverişsiz olması
- **Amazon ve Kongo Havzaları:** Sıcaklık ve nem oranının yüksek olması, sık ormanların ve bataklıkların yer alması
- **Kutuplar:** Sıcaklığın yıl boyunca düşük olması
- **Orta Kuşaktaki Dağlık Alanlar:** Yer şekillerinin engebeli, ulaşımın gelişmemiş olması

- Belirli bir alanda yaşayan toplam nüfusun, o yerin yüz ölçümüne bölünmesiyle elde edilen değere **aritmetik nüfus yoğunluğu** denir.
- Nüfus yoğunluğu bir bölgenin ne kadar kalabalık veya seyrekle olduğunu ifade etmek için kullanılır.

$$\text{Aritmetik Nüfus Yoğunluğu} = \frac{\text{Toplam Nüfus}}{\text{Yüz ölçüm}}$$

- Aritmetik nüfus yoğunluğu bir yerin yüz ölçümüyle ters orantılıdır.
- Rusya, Kanada, Avustralya gibi yüz ölçümü büyük, nüfus miktarı az olan ülkelerde aritmetik nüfus yoğunluğu azdır.
- Hollanda ve Japonya gibi yüz ölçümü küçük, nüfus miktarı yüz ölçümüne göre fazla olan ülkelerde ise aritmetik nüfus yoğunluğu fazladır.

Örnek : 2

Aşağıda, bir ülkeye ait dört bölgenin nüfus yoğunlukları ile yüz ölçümleri verilmiştir.

BÖLGELER	Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (km ² /kişi)	Yüz ölçümü (bin km ²)
I	5	150
II	50	100
III	50	70
IV	150	40

Bu tablodaki bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- II numaralı bölgenin nüfusu, III numaralı bölgeden fazladır.
- I numaralı bölgede nüfus, diğer bölgelerden daha azdır.
- II ve III numaralı bölgelerin toplam nüfusları aynıdır.
- Nüfusu en fazla olan bölge IV numaralı bölgedir.
- I ve III numaralı bölgelerin toplam nüfusu, IV numaralı bölgeden azdır.

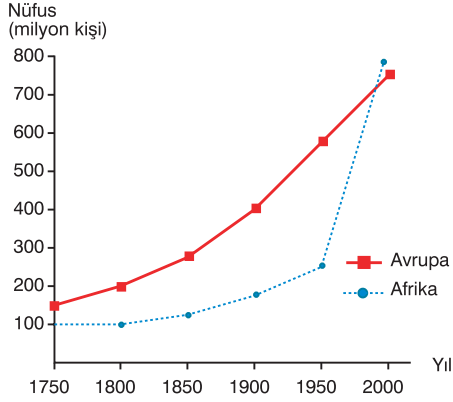
(ÖSYM Sorusu)

Çözüm :

Örnek 3

Aşağıdaki grafikte, 1750 - 2000 yılları arasında Avrupa ve Afrika kıtalarının nüfusu gösterilmiştir.

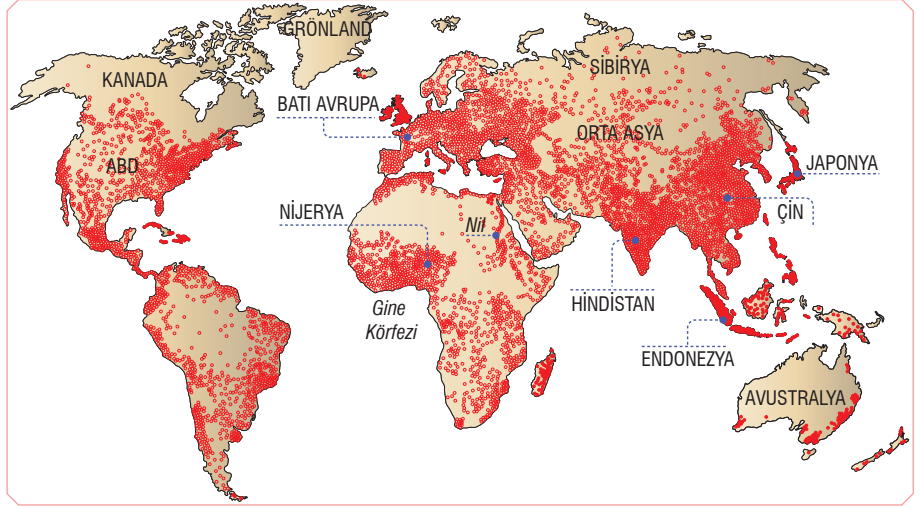

Yalnızca bu grafikteki bilgilere dayanarak, aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Avrupa'da nüfus en çok 1750 - 1800 yılları arasında artmıştır.
- B) 1850-1900 yılları arasında Afrika'daki doğum ve ölüm oranları birbirine eşittir.
- C) Verilen yılların tümünde, Avrupa'nın nüfusu Afrika'dan fazladır.
- D) 1750-1900 yılları arasında Afrika'dan kıta dışına yoğun göç olmuştur.
- E) Afrika'daki nüfus artış hızının en yüksek olduğu dönem 1950 - 2000'dir.

(ÖSYM Sorusu)

Çözüm

Dünya nüfusunun alansal dağılışı

ETKİNLİK 2

Dünya haritasındaki nüfusun alansal dağılışıdan da yararlanarak aşağıda verilen yerleri yoğun veya seyrek nüfuslu olarak değerlendiriniz.

Ülke veya bölgeler	Yoğun nüfuslu	Seyrek nüfuslu
1. Doğu Asya'da Japonya ve Güney Kore	☐	☐
2. Kuzey Afrika'da Sahra çölü ve çevresi	☐	☐
3. Avustralya Kıtası'nın orta ve batısı	☐	☐
4. ABD'nin doğu kıyıları	☐	☐
5. Kanada'nın kuzey kesimleri	☐	☐
6. Güney Amerika'da Amazon Havzası	☐	☐
7. Sibirya ve Grönland Adası	☐	☐
8. Güneydoğu Asya'da Hindistan ve Çin	☐	☐
9. Batı Avrupa ülkeleri	☐	☐
10. Arabistan Yarımadası	☐	☐

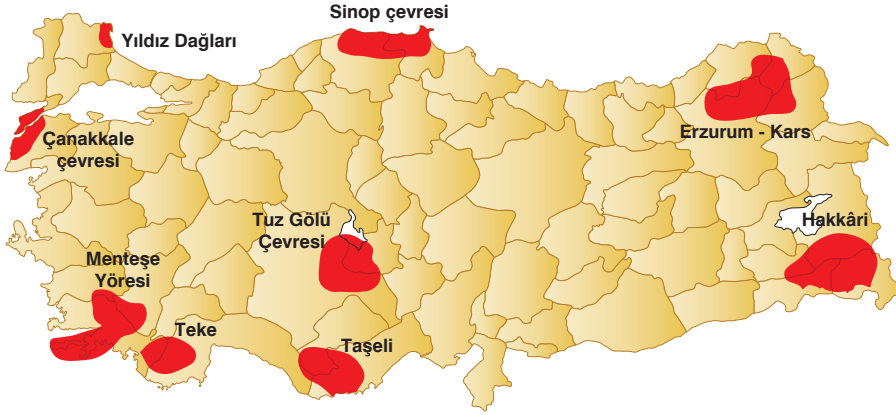
DÜNYA NÜFUSUNUN KITALARA GÖRE DAĞILIMI

- Yüksek doğum oranı nedeniyle dünyanın en fazla nüfusa sahip kıtası **Asya**'dır. Dünya nüfusunun yaklaşık % 60'ını oluşturmaktadır. Çin ve Hindistan Dünya'da nüfusu en fazla olan ülkelerdir.
- Avrupa Kıtası**'nın nüfus artış hızı az olmasına rağmen aldığı göç miktarı fazladır.
- Doğum oranının yüksek olması nedeniyle Dünya'da nüfus artış hızının en yüksek olduğu kıta **Afrika**'dır.
- Yerleşilebilen kıtalar içerisinde en az nüfusa sahip olan kıta **Avustralya** (Okyanusya)'dır. Çöllerin geniş alan kaplaması nedeniyle nüfuslanma azdır.
- Aldığı göçler nedeniyle **Kuzey Amerika**'nın nüfusu artmıştır. ABD ve Kanada, göç alan ülkelerin başında gelir.
- Doğum oranlarının fazlalığı **Güney Amerika**'da nüfusun artmasına neden olmuştur.

TÜRKİYE'DE NÜFUSUN DAĞILIMI

Nüfusun Seyrek Olduğu Yerler ve Nedenleri

- 1. Yıldız Dağları, Çanakkale çevresi ve Menteşe Yöresi:** Ulaşım yollarına uzak ve dağlık olması, ekonomik faaliyetlerin gelişmemiş olması
- 2. Teke ve Taşeli Yöresi:** Karstik araziden dolayı tarım yapılamaması
- 3. Tuz Gölü Çevresi:** Tuzlu toprakların varlığı ve yağış azlığı
- 4. Erzurum-Kars Yöresi:** Yükseltinin fazla, iklimin elverişsiz olması
- 5. Hakkâri Yöresi:** Dağlık ve engebeli olması, elverişsiz iklim koşulları
- 6. Sinop Çevresi:** Ekonomik faaliyetlerin gelişmemiş olması, yoğun göç vermesi

Nüfusun Yoğun Olduğu Yerler ve Nedenleri

- 1. Çatalca-Kocaeli Yarımadası ve Güney Marmara:** Ulaşım, sanayi ve ticaretin gelişmiş olması
- 2. Orta ve Doğu Karadeniz Kıyıları:** Doğum oranının fazla, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yaygın olması
- 3. Kıyı Ege:** Tarım, ticaret ve sanayinin gelişmiş olması
- 4. Ankara-Eskişehir Yöresi:** Başkentnin bulunması, ulaşım ve sanayinin gelişmiş olması
- 5. Antalya Yöresi:** Turizm ve tarım faaliyetlerinin yaygın olması
- 6. Çukurova ve Gaziantep Yöresi:** Tarım, sanayi ve ulaşımın gelişmiş olması

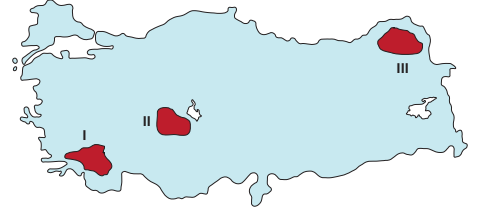

Ülkemizde ekonomik faaliyetlerin gelişmiş olduğu yerler yoğun nüfuslu, gelişmediği yerler ise seyrek nüfusludur.

Örnek 4

Aşağıdaki haritada nüfus yoğunluğunun az olduğu üç alan numaralandırılarak koyu renkle gösterilmiştir.

Bu alanlarda nüfus yoğunluğunun az olmasına neden olan faktörler aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

I	II	III
A) Yer şekilleri	Su yetersizliği	Sert iklim
B) Sert iklim	Yükseklik etkisi	Yer şekilleri
C) Su yetersizliği	Toprak verimi	Bitki örtüsü
D) Toprak verimi	Sert iklim	Su yetersizliği
E) Temel ihtiyaçlar	Teknoloji	Gelir düzeyi

(ÖSYM Sorusu)

Çözüm

GÖÇLER

- İnsanların bulundukları yerden doğal, ekonomik, sosyal, siyasal veya kültürel nedenlerle başka bir yere hareket etmesine **göç** adı verilir.
- Nüfusun dağılışımda göçlerin etkisi oldukça fazladır. İnsanlık tarihi boyunca dünyanın farklı bölgelerine birçok göç olayı yaşanmıştır.

- Göçe çeşitli olaylar neden olmakla birlikte büyük bir kısmına ekonomik koşullar neden olmaktadır. Göç olayında insanları göçe iten etkenler **itici**, göçü cazip hâle getiren etkenler ise **çekici** etkenler olarak ifade edilir.
- Arkeolojik bulgular, insanların atalarının Doğu Afrika'dan dünyaya yayıldıklarını göstermektedir.

Göçlerin Nedenleri

Doğal Nedenler

- Çiğ, sel ve heyelan olayları
- Kuraklık ve erozyon
- Volkanizma, deprem ve tsunami
- İklim koşulları ve toprağa bağlı nedenler

Ekonomik Nedenler

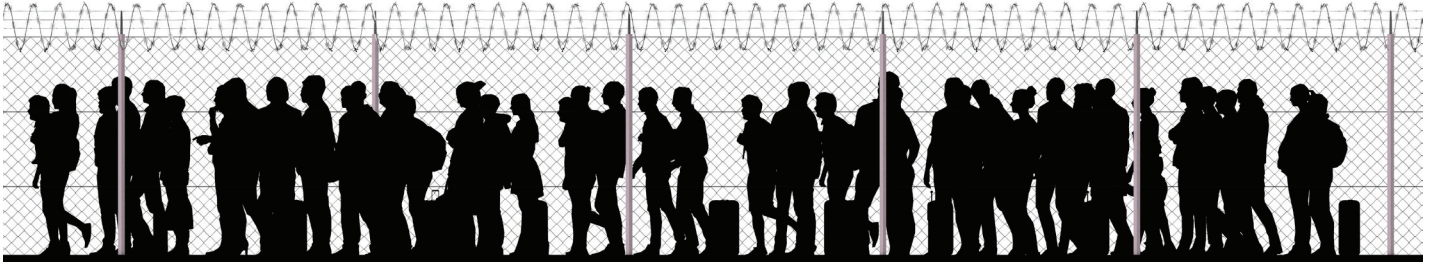
- İş imkanları
- Geçim sıkıntısı
- Tarım alanlarının bölünmesi
- Gelir dağılımındaki dengesizlikler
- Doğal zenginlikler

Siyasi Nedenler

- Savaşlar ve mübadele
- Siyasi baskılar ve iç karışıklıklar
- Sınır değişiklikleri
- İç karışıklıklar
- Mülteci durumu

Sosyal Nedenler

- Eğitim, sağlık ve güvenlik
- Dini ve kültürel etkenler
- Daha iyi yaşama isteği
- Nüfusun hızlı artışı

Başlıca Göç Türleri Şunlardır:

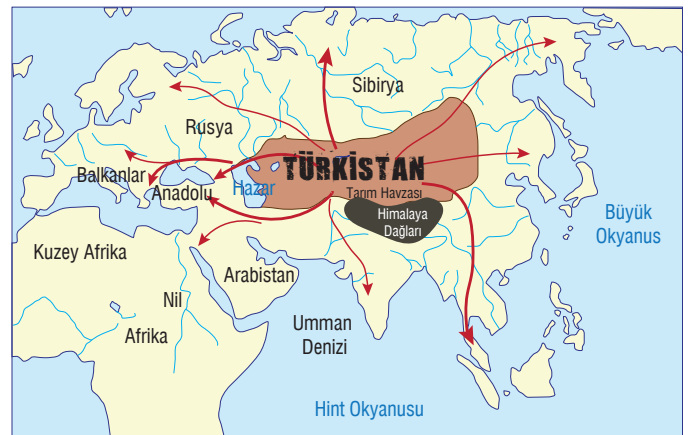
Tarihi Göçler

- Dünya tarihinde gerçekleşmiş göçlerin başında Türklerin ana yurdu olan Türkistan'dan dünyanın farklı bölgelerine yaptığı göçler gelir.

Türklerin Türkistan'dan göçü tarihteki ilk kitlesel göç hareketlerindendir.

- Türkistan'dan çeşitli nedenlerle yapılan göçler, MÖ 1500'lerde başlayıp MS 800'lere kadar devam etmiştir. Önceleri yakın çevreye yapılan göçler daha sonraki dönemlerde dünyanın farklı bölgelerine doğru yayılmıştır.

Türkistan'dan Yapılan Türk Göçlerinin Başlıca Nedenleri

- İklim değişikliğine bağlı olarak yaşanan kuraklık ve otlakların yetersiz kalması
- Doğal kaynakların mevcut nüfusun ihtiyaçlarını karşılayamaz hâle gelmesi
- Çinliler ve Moğollar tarafından yapılan baskılar, savaşlar ve siyasi anlaşmazlıklar
- Yeni yerler fethetme arzusu
- Türk boyları arasındaki mücadeleler

Mübadele Göçleri

- İki ülkenin karşılıklı anlaşarak yaptıkları nüfus değişimlerine **mübadele göçü** denir. Bu göçleri diğerlerinden ayıran en önemli özelliği **zorunlu** ve **toplu** şekilde yapılmasıdır.
- Lozan Barış Antlaşması'yla Türkiye ve Yunanistan arasında nüfus mübadelesi imzalanmıştır. Buna göre, Yunanistan'daki Türkler ile ülkemizdeki Rumlar (İstanbul'dakiler hariç) yer değiştirmiştir.
- Bu tip göçler Romanya ile Bulgaristan arasında da gerçekleşmiştir.

Nüfus mübadelesi sonucu Rumlar tarafından terk edilen
Muğla - Fethiye'deki Kayaköy

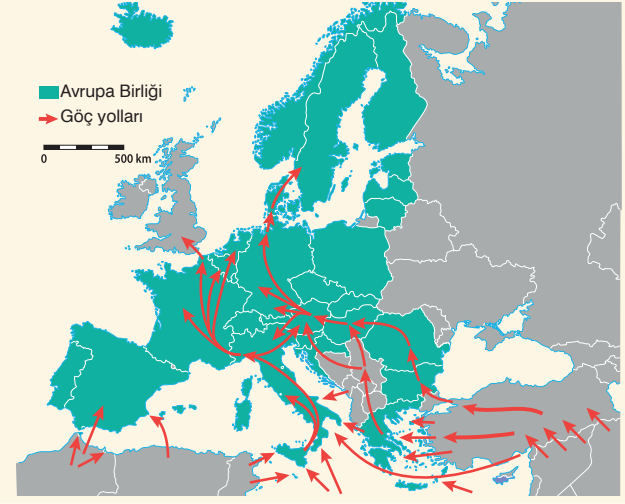
Sığınmacı Göçleri

- Savaşlar, iç karışıklıklar, siyasi ve etnik baskılar insanları göçe zorlayabilmektedir. Bu tip göçlere **mülteci (sığınmacı) göçü** denir.
- II. Dünya Savaşı sırasında Nazi zulmünden kaçan 250 bin Yahudinin Filistin'e göç etmesi,
- 1989 yılında Türk kökenli Bulgar vatandaşların, Bulgar hükümeti tarafından Türkiye'ye göçe zorlanmaları,
- Suriye'de yaşanan iç karışıklıklardan ülkesini terk etmek zorunda kalan insanların yaptıkları göçler mülteci göçlerindendir.

Mülteci göçleri zor şartlarda gerçekleşir.

Son yıllarda sayıları hızla artan mülteciler daha çok gelişmiş ülkeleri tercih etmektedirler. Türkiye, az gelişmiş ülkelerle zengin Avrupa ülkeleri arasında köprü konumunda olduğundan düzensiz göçmenler tarafından hedef ülke olarak kullanılmaktadır.

İşçi Göçleri

- II. Dünya Savaşı'ndan sonra yıkılan Avrupa ekonomisini yeniden kurmak için farklı ülkelerden önemli oranda işçi göçleri gerçekleşmiştir. Almanya, Belçika, Avusturya, Hollanda ve Fransa işçi göçü alan başlıca ülkelerdir.
- Türkiye'de ilk işçi göçü 1958-1961 yılları arasında yaşanmıştır. 1961'de **Almanya** ile işçi göçü antlaşması yapmıştır.

Ülkeler, yaptıkları siyasi ve ekonomik iş birlikleriyle işçi göçlerine yol açabilmektedir. Örneğin Çin Hükûmeti'nin yaptığı anlaşmalarla Afrika Kıtası başta olmak üzere dünyanın farklı bölgesindeki ülkelere işçi göçü gönderebilmektedir.

Beyin Göçü

- 📌 **Beyin göçleri;** iyi eğitim almış, nitelikli insanların kendi alanlarında çalışma olanağı bulmak, daha yüksek kazanç elde etmek ve hayat şartlarını iyileştirmek amacıyla başka ülkelere yaptıkları göçlerdir.

Bilimsel ve teknolojik araştırmalar beyin göçünü hızlandırmıştır.

- 📌 Beyin göçü, ülkeler arasındaki gelişmişlik farkının artmasına neden olmaktadır. Ülkeler arasında beyin göçü özellikle 1960'lı yıllardan sonra hız kazanmıştır.

2015 Nobel Kimya ödülünü alan Aziz Sancar, beyin göçünü anlamak açısından iyi bir örnektir.

- 📌 En çok beyin göçü veren ülkeler az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerdir. Beyin göçü alan ülkeler ise daha çok gelişmiş ülkelerdir.

ALİŞTIRMALAR

1. **Beyin göçü veren ülkelerde meydana gelebilecek olumsuzluklardan beş tanesini yazınız.**

-
-
-
-
-

Afetlerin Neden Olduğu Göçler

- 📌 Deprem, sel, heyelan, erozyon, volkanizma, çölleşme ve kuraklık gibi doğal afetler, ekonomik ve sosyal sorunlarla birlikte göçlere neden olabilmektedir.
- 📌 Doğal afetler genellikle **zorunlu** ve **kitlesel** göç hareketlerine neden olmaktadır.

Yeni Dünya'ya Göçler

- 📌 Bu göçlerde Kristof Kolomb, Macellan ve Vasco da Gama gibi kaşiflerin yapmış olduğu seyahatlerle başta Amerika olmak üzere Hindistan, Afrika ve Okyanusya gibi yeni yerleri keşfetmeleri büyük bir rol oynamıştır.
- 📌 Yeni Dünya olarak adlandırılan Amerika Kıtası'na yapılan göç hareketi 19. yüzyılda büyük bir hız kazanmıştır. Bu duruma;
- ulaşım olanaklarının gelişmesi,
 - Avrupalı göçmenlerin çoğunun siyasi baskılardan kaçmak istemesi,
 - inançlarını özgürce yaşama isteği,
 - ülkelerinde kendilerine tanınmayan fırsatlardan yararlanma ve yeni macera arayışları etki etmiştir.

Avrupalıların sömürgecilik faaliyetleri Yeni Dünya'ya olan göçleri artırmıştır.

Örnek : 5

Amerika kıtalarının keşfinden sonra, bu kıtalara 20. yüzyılın başlarına kadar yoğun bir göç hareketi yaşanmıştır. Bu göçlerin sonunda yeni devletlerin kurulması ise Dünya tarihini değiştirecek gelişmelerin yaşanmasını sağlamıştır.

Bu göçlerin yaşanmasında aşağıdakilerden hangisinin etkisi daha fazladır?

- Toplumsal baskılardan kaçmak
- Ekonomik fırsatları yakalamak
- İnançlarını özgürce yaşamak
- Macera tutkusu ve keşif
- Farklı kültürleri tanıma isteği

(ÖSYM Sorusu)

Çözüm :

